

SULIFFEQARFIIT INUIT PIGINNAATITAAFFII PILLUGIT SULINISSAANNIK ILITSERSUUT



Suliffeqarfiiit inuiaqtigijiinni akisussaaqataassuseqarnerat inuiaqtigijiinni ogallisitut initutisimavoq – aamma Kalaallit Nunaanni. Suliffeqarfiiit annertuumik akisussaaqataassuseqartumik takutitsisarput, ilaatigut sumiiffinni qanimat suleqatigiinneq pissutigalugu. Saniatigullu ingerlatseqatigiifflit soorlu FN Global Compact-itut ittut, suliffeqarfinit inuiaqtigijiinni akisussaaqataanerminnut ilisi-maarinnillutilu eqqumalluartunit inuiaqtigijiinni pingaaruteqartumik inissisimasunit arlaqartunit tigulluarneqarsimapput. Nunarsuullu sinnerani ingerlariaatsit ukiuni makkunani aamma nunat-sinnut anngussimapput aammalu nunani allani suleqatinit assi-giinngitsunit suliffeqarfiiit piumaffigineqartalersimallutik, inuiaqtigijiinni akisussaaqataanermik misigisimanerminnik malunnartumik takutitsissasut. Taaneqartutut ineriarornermut aamma ilaavoq suliffeqarfiiit inuit piginnaatitaaffiinik ataqqinniinnissamut akisussaassuseqartumillu ingerlatsinissaat. Tamannalu kalaallit suliffeqarfiiinit ersinnerusumik sammineqartunngilaq. Ilitsersuusiam matumanii uummarissaassutiginiarneqarpoq suliffeqarfiiit inuiaqtigijiinni akisussaaqataanerisa iluani inuit piginnaatitaaffiinik ilangussilluni sulinissaq.

2011-imi FN-ip ukiorpassuarni piareersareerlugu saqqummiup-paa "FN-ip Inuutissarsiornermut Inuillu Piginnaatitaaffiinut male-rugassia". Tassani tikkuussorneqarput suliffeqarfiiit inuit pigin-naatitaaffi isumannaarumallugit akisussaaffiisa qanoq ingerlan-neqarnissaat. Tunngavissiat ukiut kingullit 5-it nunarsuaq tamakkerlugu suliffeqarfiiit akornanni siammaakkartorneqarlutik malinneqaleriartorsimapput. Taakku naapertorlugit suliffeqarfiiit akisussaafigivaat, angissuseq niuerfiusorlu apeqquatainnagit, inuit piginnaatitaaffiisa pisariaqartumik peqqissaartumillu ataqqi-neqarlutik malinneqarnissaat. Saniatigullu suliffeqarfiiit isumagi-sussavaataq akuttungitsumik inuit piginnaatitaaffi malinnagit ingerlanissamut navialiffiusinnaasut misissorlugit nalilersuiffi-gassallugit. Tamannalu ingerlanneqartarpooq suliffeqarfiiup inger-latseriaasiani navialisinnaanermik nalilersuinerup nalinginnaasumik ilaatinneqarnerisigut.

Maleruagassiat pineqartut Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiiit CSR-imut atatillugu ingerlatseriaasiannit ungasinngillat suliffeqarfiiillu

arlaqartut ingerlatilereersimavaat FN-ip maleruagassiai tunngavi-galugit inuit piginnaatitaaffi aallaavigalugit navialiffiusinnaasunik misissuisarnerit. Tamanna soorlu assersuutigalugu Air Green-land-imit, Royal Arctic Line-imit GrønlandsBANKEN-imillu inger-lanneqarpoq. Navialiffiusinnaasunik nalilersuinermi qulaajarne-qarput ilaatigut, qanoq iliortuni suliffeqarfiiit iluaqtigisaminnik pitsaunerusumik inuit piginnaatitaaffiisa assiginngitsut sunniute-qarsinnaanerinik aqutsinissaat.

Ilitsersuusiap aallaavigivai kalaallit suliffeqarfiiisa navialiffiusinnaa-sunik misissugaat taakkartorneqartut, aammalu suliffeqarfinni privat-inik pisortaneersunillu apersuinerit. Ilitsersuusiornermi siu-neraaqoq suliffeqarfiiit kajumilersinnissaat inuit piginnaatitaaffi piinnarnagit aammali sammiviit allat iluini aamma sulinuteqaler-nissamut. Nalinginnaasumik suliffeqarfiiit inuit piginnaatitaaffi atugarineqartullu namminneq sulisoqarnerminnut, nunani allani pilersuisuminnut, suliffeqarfiiup ilinniartitsinermut isiginnitaasia-nut, sumiiffigisamilu peqqissutsimut sammisunut attavilersortar-paat. Taaneqartut tamarmik pingaartuupput pingaaruteqartuullu-tillu, aammali piginnaatitaanermut tunngasut aamma ilaqpurt, suliffeqarfinit isummersorfigisariqartunik. Ilitsersuusiam taa-maattut assersuusiornikkut ilisaritisorneqarput. FN-ip maleruagassiai isumassarsiortorfigalugit, aamma ilitsersuusiam ilisaritineqarput, suliffeqarfiiit inuit piginnaatitaaneriniut tunngasut qanoq sulinutiginiarneqassasut.

Ilitsersuusiamik saqqummiussisut tamassi atuarluarnissarsi kis-saatigaat aammalu qutsavigiumallugit suliffeqarfiiit apersorneqar-tut tamaasa kiisalu qutsavigiumallugit ingerlatseqatigiifflit allat soqutiginnillutik matuminngna pilersitsinarnermi peqataasimasut.

Una ilitsersuut Thomas Trier Hansen-imit Rikke Kolbeck-imillu su-liarineqarpoq Transparency International Greenland aamma Sul-i-sitsisut sinnerlugit. Inuit pisinnaatitaaffiinut siunnersuisoqatigif-flimmit tapiiffigineqarpoq, September 2016.





Suliffeqarfiit Inuillu piginnaatitaaffii pillugit maleruagassiat

Inuit piginnaatitaaffeqarput, sumiiffinni suniluunniit kikkunnit tamaniit ataqqineqartussanik. Taamatut paasuminartigisumik pingaartigisumillu, Nunarsuaq tamakkerlugu inuit piginnaatitaaffinik suliniaqatigiinnissamik siunnerfik 1948-mi isumaqatigiissutigineqartoq, oqariartuiteqarpooq.

Inuit piginnaatitaaffiinut sammisut ineriarornerat

1948-imi FN-ip pingajussaaanteertumik ataatsimeersuarnerani Inuit Piginnaatitaaffii Pillugit Nunarsuaq Tamakkerlugu Isumaqatigiissut akuerineqarpoq. Isumaqatigiissummi naqissuserneqarluni aallangiunneqarpoq, inuit ataasiakkaat tamarmik aammaalu inuiaqatigiinni ingerlatseqatigiiffiit tamarmik anguniassagaat inuit piginnaatitaaffii ataqqillugit ingerlatsinissaq. Ukiuntulliuttuni Nunarsuaq tamakkerlugu isumaqatigiissut aallaavigulu ataani isumaqatigiissutit pinngorput, taakku ilagalugit isumaqatigiissutit siamasissumik akuersaerneqartut marluusut inuinnaat akornanni politikkikkullu isumaqatigiissutinik imaqartut aammalu aningasaqarnermut, isumaginninnermut aningasaqaniarnerullu iluani piginnaatitaaffinnik aallaaveqar-

Aallaqqaataani Naalagaaffiup akisussaaffiginerusimavaa inuit piginnaatitaaffiisa isumannaerneqartarnissaat. Nunarsuulli "qumariartornera" ailtigalugu aamma pisariaqartinnejqariartulerpoq, suliffeqarfiit inuit piginnaatitaaffiinik ataqinnillutik ingerlatsinissaat.

tut. Nunartsuaq tamakkerlugu Inuit piginnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissutigineqartumi taassumalu ataani, isumaqatigiissutigineqartut taaneqartut, ullaitsinni pingarnertut ilisarnaateqartinneqarput "The International Bill of Rights"-inik taaneqarlutik. Kingornalu isumaqatigiissutit allat pilersinneqarputtaaq, Kalaallit Nunaanni aamma atuutsineqalersimasut. Taakku ilagivaat soorlu assersutigalugu FN-ip meeqqanut, arnanut, innarluuteqartnut aammalu allatut aaliangersimasunut tunngasut, nunarsuaq tamakkerlugu Sulisartut Suliniaqatigiiffiinut aammalu Nunat Inoqqaavinut attuumassuteqartumik isumaqatigiissutigineqarsimasut. Kiisalu ilaavoq Europami siunersuisooqatigiit inuit piginnaatitaaffiinut isumaqatigiissutaat.

FN Global Compact

Ukioq 2000-imi FN siullermoersumik suliffeqarfiit inuiaqatigiinni akisussaaqtaanerannut tunngavissiamik , FN Global Compact-imik taaneqartumik saqqummiussivoq. Taanna 10-nik maleruagassanik imaqarpoq, inuit piginnaatitaaffiinut, sulisutut inissisimanermi piginnaatitaaffinnut, avatangiisirut pinerlutsaaliinissamullu tunngasunik imaqartunik. Saqqummiusatigut erseqqisarneqarpoq suliffeqarfiit akisussaaffeqarmaata isumannaarinneqataffigissallugit nungusaataanngitsumik ingerlatsinissat aammalu inuit piginnaatitaaffiinik ataqqinnissat.

Aammali FN Global Compact aqqutigalugu qaqqinnejqarput apeqqutit inuit piginnaatitaaffiinut atatillugu Pisortat inuutis-sarsiuteqartullu akunnermi akisussaaffii qanoq ittuussut. Apeqqutit taaneqartutut ittut akineqarsinnaaqqullugit FN imikkut misissuisussamik toqqaapput (John Ruggie), qulaajaaluni suliffeqarfiit akiussaaffiisa suunerinik tunngavissiuususamik.

Ukiuni 2005-11 taanna annertuumik misissuivoq aallaavigalugit ingerlatsinermi sammivit assiginngitsut. Nunarsuaq tamakkerlugu angallavigaa suliffeqarfiit pulaartiterlugit aammalu nunarsuaq tamakkerlugu soqutigisaqaqatigiiffinnik oqaloiqatiginnittarluni.

Naalaggaaffiup akisussaaffii suuppat suliffeqarfiillu akisussaaffii suuppat?

John Ruggie-p misissugai tunnavigalugit FN-imi inuit piginnaatitaaffii pillugit siunnersuisooqatigiit 2011-imi isumaqatigiissutigalugu akuerssutigivaat "Retningslinjer for Erhverv og Menneskerettighede" (Suliffeqarfiit Inuillu piginnaatitaaffii pillugit maleruagassiat).

Taakku imaattunik oqariartuiteqarput:

- Naalagaaffiup inuit piginnaatitaaffii illersugassarivai, isumannaarlugu suliffeqarfiisa unioqqutitsinginnissat
- Suliffeqarfiit pisussaataitaapput inuit piginnaatitaaffii ataqqissallugit Ataqqinninnissaq isumaqarpoq, suliffeqarfiit allat piginnaatitaaffiinik innarliinnginnissartik isumagissagaat, innarliisimappatalu aaqqissutissanik iliuuseqassasut.
- Naalagaafit suliffeqarfiillu isumagissavaat inuit, piginnaatitaaffimminnut atatillugu eqqunngitsuliorfigineqarsimasut, aaqqiinissaq angujumallugu ingerlatsinissamut periarfissillugit sullinneqarnissaat. Aaqqiinissatut isumaqartinnejqarpoq, suliffeqarfiit eqqarsaatigisimassagaat, iliuuserineqarsimasut pillugit maalaaruteqarsinnaanissap ingerlanneqarnissaa, aammalu eqqarsaatigisimassallugu suliffeqarfiup pisumi qanoq iliuuseqarnissaa, maalaaruteqartoq ikorsinnaajumallugu.

Piginnaatitaaffiit assigiinngitsut

Inuit piginnaatitaaffiit assigiinngitsorpassuarnut aggulunneqarsinnaapput makkununnga immikkoortiterneqarsinnaallutik; Inuinnarnut politikkimullu sammisut, aningaasaqarnermut tunngasut, isumaginninnermut tunngasut aammalu piorsarsimassutsimut atatillugu piginnaatitaaffiit:

PIGINNAATITAAFFIIT INUINNARNUT POLITIKKIMILLU SULIAQARNERMUT TUNNGASUT	PIGINNAATITAAFFIIT ANINGAASAQARNERMUT, ISUMAGINNINNERMUT PIORSARSIMASSUTSIMULLU TUNNGASUT	PIGINNAATITAAFFIIT AVATAANI AKIMIUILLUTILLU INISSISIMASUT
<ul style="list-style-type: none">Timikkut tarnikkullu atukkanut tunngasut pineqarnerini ataatsimoortisineq/ataqatigiissitsineqUnnerluutigineqarnermut atatillugu piginnaatitaaffiit, soorlu torersumik naaperttuilluartumillu eqqartuussivimi pineqarnissamut, naalaarneqarnissamut, il.il tunngassumik piginnaatitaaffiitPiginnaatitaaffiit kiffaanngissuseqarnissamut, oqalussinnaatitaanermut, katersuusinnaanermut, peqatigiiffeqarsinnaanissamut, upperisaqarnermut nuttarsinnaanermullu tunngasutAngerlarsimaffinnik, ilaqtariinnermut, inuttut eqqisisimatitaanissamut tutsuiginassutsimullu sammisut ataqqineqarnissaannut atatillugu piginnaatitaaffiit	<ul style="list-style-type: none">Sulisutut piginnaatitaaffiit soorlu suliumajunna-sinnaatitaanermut, ataatsimut isumaqatiginninni-arsinnaanermut sulisitsisunullu tunngasutPiginnaatitaaffiit, sulinermut, sulinermi atugaritineqartunut, torersumik pineqarnissamut, aninga-sarsiaqarnermut, qasueraarsinnaanissamut il.il tunngassuteqartutInuup nammineq qinersisinnaaneranut aaliangii-sinnaaneranut, soorlu inuunermi atukkat, ilinnaneq, peqqinnartumik avatangiiseqarnissaq, naam-maginartumik inissaqartitaanissaq, pigisaqarsin-naatitaanermut tamakkuninngalu atuisinnaanermut, piorsarsimassutsikkut kinaassuseqarnissamut il.il. sammisut iluini piginnaatitaaffiit	<ul style="list-style-type: none">Meeqqat sumigin-nagaasut, meeqqat, ikinnerussuteqartut, arnat nunallu inoqaavinut pigin-naatitaaffiliussatAssiimmik pineqarnissamut aammalu immik-koortineqanngin-nissamut tunngasutig piginnaatitaaffiit

Suliffeqarfiup inunnut piginnaatitaaffiit pitsasumut pitsaanngitsumuulluunniit sangutillugit sunniffigisinnaavai

Suliffeqarfiit tamarmik – Qaanaami mikisuniit nuna tamakkerlu-gu sullissisuusunut nunarsuup sinnerani pilersuisoqarnikkut atta-veqartuusunut sullissaqartuusunullu – ingerlatsinermiinu inuit piginnaatitaaffiinut tunngasunik aqquaagaqartarpot. Pisartuni amerlasuuni suliffeqarfiit inuit piginnaatiutaaffiinut atatillugu pitsasumik sunniisarput soorlu assersutigalugu suliaqartitsillutik, timimut isumannaatsumik aaqqissuussaasunik. Suliffeqarfilli aamma ilaagitug piaarinqikkaluarlutik piginnaatitaaffiit innarler-sinnaasarpaat, soorlu sulisunut paasissutissanik allat susassa-qarfingringisaannik mianersuaallornikkut ammaassillutik. Suliffeqarfiit imminneq akisussaafigivaat navialiffiusinnaasut naliersu-figinissaat, piginnaatitaaffinnik innarliisoqannginnissaq isuman-naarumallugu.

ASSERSUUSIAQ: Inuit eqqisisimatitaanissaat aammalu paasissutissanik piniarsinnaanerit

Suliffeqarfiit atotorissaarutitigut niuernermik ingerlatsisut imal. allatut qarasaasiakoortumik attaveqaatitigut atuisunik nalunaar-suinaltimmik ingerlatsisut, ilaagitug immaqa eqqarsaatigineq ajorpaat, Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiusut atortut aqquitalugit tillinniarfigineqarlutillu ajortumeerinnifiusinnaasarmata imaluun-niit paasissutissanik isertuussassanik suleqatigisanut ingerltisi-soorsinnaamata, tamaamaattullu inuit allanit ajoqusersorneqaratik eqqisisimatitaanissaannut ajoqusiisumik navialisitssinnaamata.

Suliffeqarfilli isumannaallisaanikkut pisariaqartumik illersuusersorsimappat aammalu pitsasunik malittarisassaqartitsilluni, atuisunut pisiassanik paasissutissanillu pissarsiniarsinnaanissaannut periarfissiissapput suliffeqarfimmut tatininissinnaanermik pilersitsisunik. Suleriutsit eqqortut atorlugit piginnaatitaaffinnik innar-litsaliuinerit navialiffiusinnaasut aqunneqarlutillu millisarneqar-

sinnaapput. Aamma taamatut ipput assiliissutit atorlugit paasis-tutissanik katersisinnaanerit pineqartillugit.

IT-mut atatillugu navialiffiusinnaasut allat iluini ipput apeqqutit sulisorisat suliffiup nalaani avammut attaveqaatinik atuisanerat, tamakkunaniilu apeqquserneqarsinnaasarpoo suliffeqarfiit inuit naqisimanegaratik saqqummiussisimnaanerinut attuumassuteqartut akuliuffigisarneraat. Taamatut apeqquteqarsinnaanerit iluini ipput, suliffeqarfiit qanoq ilineratigut sulisorisat attaveqaatitigut saqqummiussimasaannut akuliussinnaanerinut tunngasut. IT-mik atuinermut sinaakkusiornikkut pilersinneqarsinnaapput eqqarsaa-tersuutiginninnerit sulisunullu atatillugu qanoq naatsorsuutigin-ninnerit innissaat.

Piginnaatitaaffiit atuutsinneqartut imatut ittuupput: Inuit akornuserneqaratik eqqisisimatinneqarnissaannut pisussaatitaaneq, naqisimanegarani oqalussinnaatitaaneq, paasissutissanik ujarlersinnaallunilu pissarsisiinnaatitaaneq, immikkoortinneqaaq-ssaannginnejq aammalu akeqqersimaartumik oqaluffigineqaaqq-ssaannginnejq.

Suliffeqarfimmit makku isumagineqarsinnaapput:

- IT-kkut atuinermut sinaakkusiat nutartertarnissaat aammalu sinaakkusianut atatillugu atuinermullu atatillugu maalaarsin-naanermut aqquissiuussinerit
- Sinaakkusiat ingerlaavartumik nutartertarnissaat teknik-ikkut ineriaortnermut naapertuussagaajuartumik
- Nakkutiginnillunu paasissutissanik toqqorterisinnaanermut erseqqissunik malittarisassaqartitsilluni, minnerunngitsumik mianeriumallugit, Kalaallit Nunaanni attuumassuteqartumik inatsiliaasut assiliissutit atorlugit nakkutiginninnerup inuttut eqqisisimatitaanissaannut piginnaatitaanermut akornusiin-nginissaat

- Sullissanut paasiniaalluni, qanoq assiliilluni nakkutiginnissutnik atuisarnersut
- Qarasaasiat atorlugit ammasumik avammut attaveqarsinnaernut, oqaatsinik atuinissanut, taassumalu ataani immikkoortitsilluni akerartuillunilu nikassaasinaanermut malittarisasaqartitsilluni, apeqqutaatinnagit suut attaveqaatit atorneqarneri aammalu paassisutissiilluni uniunerit suut kingunersinnaagaat
- Erseqqissunik maalaarnissanut aqquitsisanik illup iluani avataanilu atugassanik malittarisassaqartitsilluni, sulisorisap illorsorneqarnissaanik isumannaarinnittunik.
- Erseqqissumik naluaorsorlugit suni assiliivinnik nakkutilliinerit ingerlaneqarnersut

ASSERSUUSIAQ: Paasisutissanik pissarsiniarluni iserfingineqarsinnaasut

Paasisutissanik pissariaqartitanik pissarsiniarsinnaaneq tassavoq ilaatigut suiffeqarfiput inuttut piginnaatitaaffinnik ataaqqinnittumik isumannaarsinnaasai. Nittartagarli nutarterneqartangippat, imal. takuneqarsinnaasut kalaallisut qallunaatullu pissarsiassaangippata, imal. inuit innaarluteqartut paasisutissiutnik pingaartunik tigusisinnatitaanngippata, taava ulorianartorsioriusaag inuttut piginnaatitaaffinnik innariisumik inissinnissaq.

Matumanimaleruagassiaasutimaatuupput: Paasisutissinnejarnissamut, pissarsiniarsinnaanermut tigusaqarsinnaanermullu piginnaatitaaffiit

Suliffeqarfipmakku iliuuserisinnaavai:

- Attaveqaatigiinnissamut erseqqissunik sinaakkusiuussineq, attaveqaateqarnermi atortunut tamanut, suliffeqarfimmit atorneqartunut atorneqarsinnaasunut tamanut, atuuttunik.
- Suliaralugit allattukkat tunngaviusumik atortusanut tunngasut, tassa sunut atuisup piginnaatitaaffiinut pisussaaffiinullu tunngasut aammalu isumannaarlugu taaneqartut nutarterneqartnissaat oqaatsillu marluk atorlugit takuneqarsinnaanisaat. Taaneqartut tassaasinaapput isumaqatigiissuteqarnermi tunngavissiat nalinginnaasut, ilitsersuutit aammalu atuinnissamut ilitsersuusat; ;
- Isumannaarlugu atuisartup allatut paasitinnejarnissamut alianik periarfissaqartinnejarnissaa (soorlu oqaloqatiginninnikut).

Suliffeqarfiiit minnerusut eqqarsaatigalugit taakkunani inuit piginnaatitaaffiinik annertunerusumik tatisisinnaneq nalinginnaasumik annikitsuarusuvoq. Taamaakkaluartoq suliffeqarfiiit taaneqartutut ittut aamma naliersuisariaqartassapput qulakkeerumallugu pineqartunut sammisut iluini malugitsuugaqarsimasiinnaanerlutik. Taakku ataani issinnaapput atorfinitisinsinermut atatillugu isumaqatigiissusiat, sulinissamut malittarisassat aammalu feerarsinaatitaanermut tunngasut, eqqarsaatigisinnavaat aamma sumiiffisaminni eqqaaitsisarnermut atugassaritaatasut qanoq ittuuneri imal. misissorlugu sulisorisaminut atatillugu aallat sussaqarfiginngisaannik uppernarsaattitut pigisat isumannaatsumik paarineqarlutik toqqorsimaneqarnersut.

Suliffeqarfiiit annerusut akornanni piginnaatitaaffinnik innariisinaanerit nalinginnaasumik navialiffiusinnaanerusarput. Naallu suliffeqarfiiit sinaakkusiornerminni iliuuseriniakkaminnilu torersumik CSR tunngaviaglugu akisussaaffimmink nammallutik sulini-

araluartut misilittakkat takutippaat, ingerlanneqartut iluini soqarsinnaasartoq, suliffeqarfimmit eqqumaffigineqartariaqarsinnaasunik. Suliffeqarfimmit taaneqartutut ittut isummersorfigineqarsimanngippata, taava navialiffiusinnaavoq, suliffeqarfip ilaatigut inuit piginnaatitaaffiinut tunngasut iluini eqqunngitsumik ingerlatsisinnaanera, taamaattullu siuliffeqarfip ingerlatsineranuut CSR-illu isaanik isigagalugu pisut innaarliinermik kinguneqaatasinnaalersinnaapput.

ASSERSUUSIAQ: Pilersuisorisaniksunniisinnaaneq

Suliffeqarfiusoq sulisuminnut sammisuni aaqqissugaalluartunik torersunik eqqiaasorisaminut tallimanik sulisoqartumut piumasaqpat, sullinneqartorlu piumasaqarlung eqqiaaneq ingerlanneqassasoq akussat akuerisaasut avatangiisintut innaarlisiinnaangitsut atorlugit, taava suliffeqarfik pineqartoq sulisuuusunk illersuiinnarnani aammali isumannaarinnsaaq taakku peqqissutsip tungaatigut mianerineqarnissaannik. Taamallu iliornikkut sulisorineqartut piginnaatitaaffii arlaqartut ajunngitsumut saqtsarneqasapput.

Suliffeqarfipullu naammattumik piffissaleeqqaaranipilersuisuminut suliffeqarfip anguniagaanut peqataassasoq piumasaqaateqarpat, taava taamatut iliornikkut suliffeqarfip sullinneqartup piumasqarnermigut pilersuisorisani pinngitsaalilersinnaavas isumannaallisaaneq akimorlugu aacqqiarnissamut taamallu ilisumik piginnaatitaaffiit akimorlugit sulersinnaassalluni.

Pigtinnaatitaaffitmaannamakkuupput: Sulisitanut piginnaatitaaffiit, suliffeqarfip avatangiisai, meeqqanik sulisoqarneq aammalu pinngitsaalilluni sulisitsisarneq, nunat inoqqaavisa/inuiisa piginnaatitaaffiit

Suliffeqarfip iliuuserisinnaavai:

- Pilersuisoraq kissaatini pillugit oqaloqatigalugu, immaqalu taamaattunik angusaqarnissamut atatillugu ikiorlugu suleqatigalugu oqaloqatiginninnikkut imal. assersuutigalugu misileraalluni sungiusaqatiginnikkut
- Suliasat anginerusut suliarinnittussarsiunnerini sullisisus-samut erseqqissarlugu inuit piginnaatitaaffinnik ataaqqinninnisaq natsorsuutigineqarmat
- Eqqaamallugu soorlu ussaassaarutinik pilersuisut aamma eqqarsaatigineqarnissat
- Pilersuisussat ataasiakkaarlugit pingaarnersiorlugit tulleriaartarlugit tassani qulakkeetarlugit sulinerminni ataaqqeqqusat akuersaarneraat
- Eqqarsaatigalugit pilersuisumut piumasaqarnerit qanoq kinguneqarsinnaaneri

ASERSUUSIAQ: Meeqqat piginnaatitaaffi

Suliffeqarfik innuttaasunut tamanut piorsarsimassutsimut atasumik sullississutinik tunniusserusuppoq paasilerlugulu anguniakkatilaat, tassalu meeqqat, anngussivigineqanngitsut. Suliffeqarfik taava pilersaarusrpoq pisussani meeqqat ilanngunneqarnissaat isumannaarumallugu, soorlu assersuutigalugu eqqumma-rinnissaaq pillugu apeqqusiinernik ingerlatsisuulluni aammalu siunnerfeqarnerusumik attaveqarlung oqaloqatiginninnernik ingerlatsilluni. Taamak iliornikkut siammasinnerusumik peqata-titsinissaq anguneqarsinnaavoq taamallu aamma nunarsuaq tamakkerlugu atuutussanik inuit piginnaatitaaffiinik isumaqatigiissu-

siaasut naapertuunnerusumik malilerlugit. Taamatullu iliornermi erserpoq suliffeqarfimmit kissaatigineqartoq pitsasumik sunnuteqarnissaq.

Kisiannili soorlu pineqartillugit tunisassiat sullississutilluunniit, peqqinnangtsuusinnaasut, taava suliffeqarfimmit eqqarsaatigi-neqartariaqarpoq qanoq tuniniaaniarluni ussassaaruteqarnissaq aammalu meeqqat immikkut piginnaatitaaffiinik isumannaarin-ninnissaq, taamatummi iliuuseqartoqanngppat suliffeqarfik pigin-naatitaaffinut innarliisumik ingerlatsilersinnaammat.

Piginnaatitaaffiit maanna piusut: Meeqqat piginnaatitaaffiinik isumaqatigiissut aamma akuliutsinissamut aaliangersagaq (artikel 24) aammalu sunngiffeqarluni sammisaqarsinnaermut perarfissaqartitsinerit piorsarsimassutsimullu tunngasut (artikel 29 aamma 31)

Suliffeqarfip makku isumagisinnaavai:

- Meeqqat inuuusuttullu akuliutinnneqarnissaannut qulakkeerutissanik piareersimatitsilluni, taaneqartut iliuuseqarfingineqarnissaat siunnerfiutillugu
- Paasillugit ussassaarinerit meeqqanut inuuusuttunullu qanoq sunnuteqarsinnaanerat taamallu isumannaarlugit tuniniakkat/sullississutiginiakkat atuipilunnermut/atornerluinermut sangunnginnissaat, meeqqallu ilorrismaaarnissaannut peqqinnissaannullu innarliissutaannginnissaat
- Qallunaat ombudsmand-iata meeqqanut, inuuusuttunut, ussasaarinernullu ilitsersuutai 1. juli 2014-imeersut misissorlugit (nunatsinni taamaattut pigineqanngillat)

Inuit piginnaatitaaffii pillugit suleqataanermi suliffeqarfii eqqaamasassaat pingaartut

Tunngaviusumik isigalugit piginnaatitaaffiit tamarmik atorfissaqarlutik pingaaruteqarput

Suliffeqarfii amerlanerit inuit piginnaatitaaffiinik eqqarsaatiginnit-tut siullertut eqqarsaatigajuppaat piginnaatitaaffiit sulisinneqartunut attuumassuteqartut, soorlu avatangiisutut isumannaallisaa-nermullu tunngasut.

Tamatumunga atatillugu suliffeqarfinni amerlanerpaani navialif-fiusinnaasut annertuumik nakkutigineqarput suliffiusuni misissui-snarerit aqqutigalugit imal. suliffinni avatangiisutut attuumassute-qartunik ingerlanneqartutigut. Kisianni tunngaviatigut inuit pigin-naatitaaffiinut tunngasut suulluunniit suliffeqarfinit eqqarsaati-gissallugit tunngavissaqartuupput. Taamaattumik piginnaatitaaffiit suulluunniit isiginnitsuusaarneqarsinnaanngillat mattutiinnarne-qarlilluunniit, ulluinnarni piginnaatitaaffinut aaliangersimasu-nut sammigaluarpatluunniit, ingerlanneqartut Kalaallit Nunaanni pigaangata. Imaassinnaavoq suliffeqarfik, uumisaartsaaliuininkut sulisut toqqisisimanissaanik suliniuteqartup puigorsimagaa navi-aliffiulersinnaasut ilagisinnaammassuk sullisanit qunusaarne-qarsinnaaneq, allatulli aqquaassallugu nanertuutaatigisinnaasoq.

ASSERSUUSIAQ: Inuit innaarlutillit atugaannut tunngasut

Suliffeqarfip aaqqissuussaanerata takutigajuppa sulusoqarner-soq timimikkut innaarlutteqartunik. Taamaanngippat, immaqa suliffeqarfip eqqarsaatigisimassangilaa, aaqqissuussaaneq peqqutaasinnaanersoq innaarlutillit sulilerniarlutik qinnuteqar-tannginnerannut. Atuagasar naleqqussagaasuunngippata, taa-va innaarlutillit atorfinitssinnejqarsinnaanermut sulisutullu tigune-qarsinnaissamut mattunneqassapput. Suliffeqarfip nittartagaat paassisutissiussusiaallu eqqarsaatigalugit eqqarsaatigisassaqqip-poq immikkut iliuuseqartoqartariaqarnersoq nalilersussallugu, soorlu assersutigalugu isigiarssuttunut passissutissanik piniar-

sinaanissamut aqquissiuussinissaq, soorlui aamma eqqarsaati-gineqartariaqartoq tunisassiat/tuniniakkat sullississutillu inunnut innarluutilinnut atorneqarsinnaasunngorumallugit iliuuseqartoqartariaqarnersoq.

Piginnaatitaaffiit maannamut atuuttut makuupput: Innaarlut-tilinnut atatillugu ilaatigut naligiissumik immikkoortinnejqaran-pineqarnissamut isumaqatigiissut (artikel 5), perarfissiinissanut (artikel 9), paassisutissanik pissarsisinnanissamut (artikel 21) aammalu sulisinnallaunilu sammisaqartitsinissamut (artikel 27), allassimapput.

Suliffeqarfip makku isumagisinnaavai:

- Sulisussarsiornermut, sulisunut aammalu paassisutissiisar-nernut atatillugu innarluutilinnut sammisumik sinaakkusius-sinissaq
- Ilinniarfugalugit suliffeqarfii suliffeqarfimminnik suliffeqarfii-lu sullitanut ammatitsitsiviini inunnut innaarlutillinnut atoru-minarsaanissaq
- Tuniniagassanik sullississutissanillu nutaanik eqqarsarluni in-naarlutillinnut naleqqunnerusinnaasunik. Tamakku nerisas-saasinnapput, poortuusersuinernut tunngasuusinnaapput, pisooqartitsinernullu allatullu aaqqissuussinernut sammis-in-naallutik, tassa sullississutigisat ima ilusilernissaat pingaartuulluni pineqartut inunnut innaarlutteqartunut atoruminarsa-gaallutillu pissarsissutaasumik pisiarineqarsinnaissaat
- Kommunini sulifissarsiuussisarfiit sunnerniassallugit suliffe-qarfip suliniutaasunut ikorfartuisungornissaa anguniarlugu, soorlu ilaatigut kommunit iluini ingerlatsivit aammalu soqti-gisaqatigiittut ingerlatsisut allat suleqatigalugit

Ilaatigut naammanneq ajorpoq inatsisinik naapertuisumik malittarinninneq

Suliffeqarfiiit ilaat isumaqartarpuit, inatsisit ataqqillugit malikkunikit, taava aamma inuit piginnaatitaaffii akuerisaasut malillugit. Tamanalumi tunngavimmigut ilumoorpooq, tassami nunat assigiingitsut inatsisaat nalinginnaasumik atorneqartunut naleqqussagaasarmata. Taamaakkaluartorli pingaaartuovoq suliffeqarfiiit piginnaatitaaffinnut tunngasut iluini imminneq isummersortnisaat. Ilaatigummi inatsisit piginnaatitaaffinnut akuerisaasunut naapertuiteqqissaartuuneq ajorput. Aamma tamatigorluinnaq imaannigimmat, oqartussaaffeqarfiiit inatsinik atuutsisnissamut nammatumik periarfissaqartut. Ilaatigummi inatsisit naapertuisumik imaqraluartut piginnaatitaaffii eqqarsaatigalugit naapertuiteqqissaanngissinnaasarpuit, taamaattoqartillugulu suliffeqarfiiit naatsorsuutigineqarpuit piginnaatitaaffinnik innarliinaveersinnisaannik isumannaarinnsasut. Soorlu sulisumik soraartsitsineq immineq unioqqutitsinerussannngilaq peqquteqaruni pisisartut iklinerannik, kisiannili taaneqartutut iliornikkut piginnaatitaaffianut pitsaanngitsumik sunniisoqassaqq, tassa pineqartup sulisinnati-taanissaanik innarlissagami. Taamaattuni suliffeqarfik ajoqusii-sinnaanermik pakkersimaarinninniarsinnaavoq soorlu sulisumut pineqartumut pikkorissaanissamik neqerooruteqarnikkut, sulisuminillu soraarnissap tungaanut nutaamik suliffissarsiorsinnaaneranik akuersaarinninnikkut il.il.

ASSERSUUSIAQ: Naleqquttumik naammaguttumik inuusinnaanermut tunngavissaqartitaaneq

Suliffeqarfiiit ilaanni sullinneqartut akligassaminnik kinguaattoo-rujussuarsinnaasarpuit tamatigut piffissaatillugu qisuarifigine-qanngitsunik. Taamatut pisorqarnerani suliffeqarfik inatsisaatsu-lorneq ajorpoq, kisianni sullinneqartumut akiitoqalerujussuarneq annertoorujussuarmik kinguneqapilutsisilersinnaasarpooq. Taa-mallu pisoqartillugu suliffeqarfiuup akiussaaffigilissavaa sullitat ataasiakkaat naammaguttumik inuusinnaanermut piginnaatitaaffiisa innarlerneqannginnissaat.

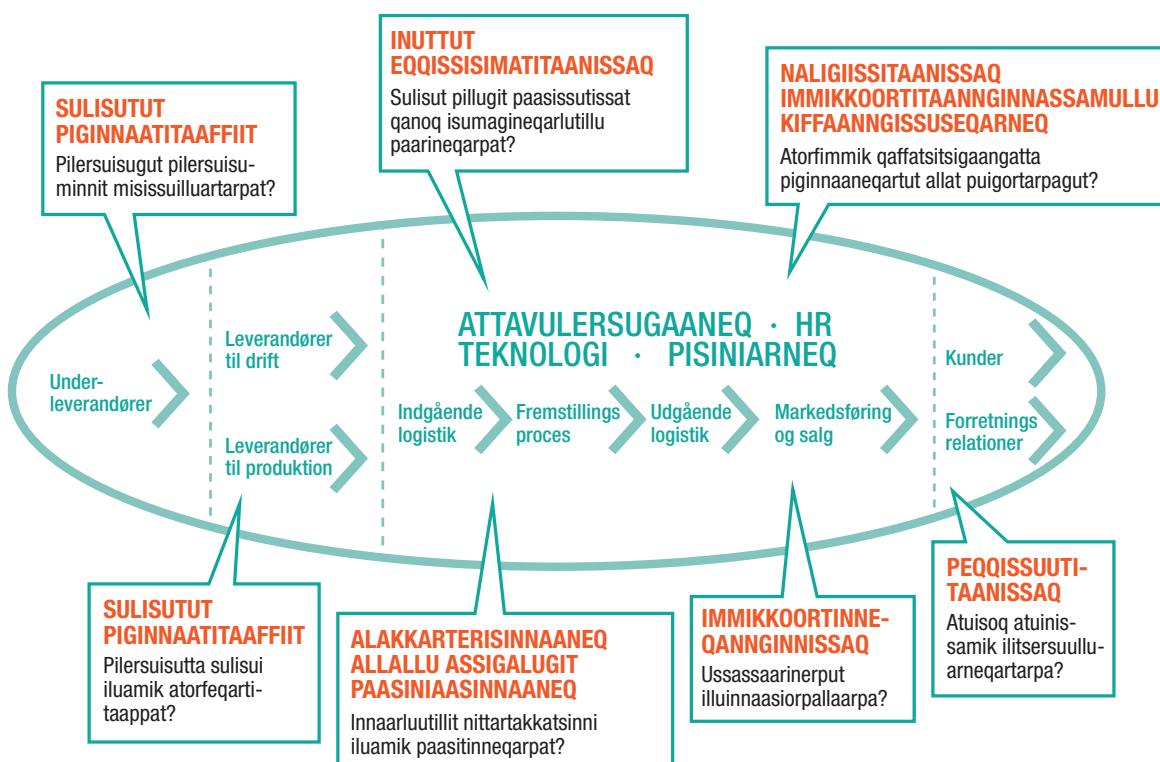
Maannamut piginnaatitaaffiit atuuttut makkuupput: Naleqquttumik naammaguttumik inuusinnaanermut tunngavissaqartitaaneq.

Suliffeqarfiuup makku isumagisinnaavai:

- Tuniniagaasoq atuinermik aallaaveqartillugu isumaqatigiissutini unitsitisinnaanermik qulaakkerinninnerit ikkullugit
- Isumannaarlugu akiitsut ingerlanerisa malittarinissaat tamak-kulu qisuarifigisarnissaat, akiitoqalerujussuarsinnaanerit pakkersimaarumallugit
- Sullissap tungaanut atuisup akiliinngikkallarluni pissarsisitin-neqarsinaanera killilerlugu, sullissaq aningaasaqarniarkkut mianernartumiippat

Naleqartinneqartut tamarmiusut eqqarsaatigineqassapput

Suliffeqarfiiup inuit piginnaatitaaffiinut sunniisinnaanera – toqqaannartumik toqqaannanngitsumilluunniit. Titartukkatut takutillugit: Naleqartinneqartut



Aallartilluarit

– Inuit piginnaatitaaffii tunngavigalugit sulinermini suliffeqarfiup aqusaagassai arfinillit



ALLORIARNEQ 1 Isummerit

Siullertut isumagisassaq tassaavoq isummersorfigissallugu qanoq isumaqartut akisussaassuseqarneq, nungusaataanngitsumik ingerlatsineq imal. suliffeqarfittut pitsaasuuneq, tamakkunani lu inuit piginnaatitaaffii qanoq nipilersqataasut. Suliffeqarfittit ilaasa inuiaqatigiinni akisussaaqataanermut atatillugu sulinermanni erseqqisumik inuit piginnaatitaaffii taagortarpaat. Suliffeqarfilli ilai pineqartunut sammisut nipangiusimanerusarpaat. Pingaerner-paarli tassaavoq, suliffeqarfipu innariutaasinaasunik navialiffiussinaasunik suliffeqarfipu ilisimasaqarnissaa.

Suliffeqarfipu isummersuutit allassimasuusinnaapput oqaasiin-nartigulluunniit piullutik, ersersinneqarluni inuit piginnaatitaaffiisut akuerisaasutut allanneqarsimasut ataqqiumallugit akuersaarinnit-toq. Taamak iliorneq aaliangersimasumik tunngavissugaanngilaq aammalu allattugaanani qanoq iliortoqassasoq. Taamaattut sulif-feqarfittit ataasiakkaat imminneq ilusilertussavaat. Pingaartuvorli aaliangiussat suliffeqarfinni pisortanit/aqtisunit aaliangigaasarnissaat.

Alloriarnerup tullissaa tassaavoq sulinissamik aaqqissuussinissaq isumannaarumallugit suliffeqarfipu immineq siunnerfigisaminik nammannissamut piginnaaneqarnissaa. Suliffeqarfipu iluani kina akisussaasuuussava tamannalu qanoq ingerlaneqassava? Suleqa-tigiissitat aqtisusuusunut attaveqarsinnaasariaqarput. Aqtisusu-sut aamma aallaqqaataani illi sulusorisanut aningaasaqarnermullu atatillugu sinaakkusilersuisariaqarput, toqaannarnerusumik na-vialiffiussinaasut qulaajarniarlugit.

ALLORIARNEQ 2 Navialissutaasinnaasut suunersut misissukkit

Alloriarnerup tulliani nalilersuiffigineqassapput suliffeqarfipu inuit piginnaatitaaffiinik innariisinnanermut navialissutigisinaasai aammalu isummerfigineqarluni taakku suliffeqarfimmit qanoq ili-uuseqarfingineqassasut. Tassani nalilersorneqassapput navialissu-taasinnaasut iliuuseqarfinginiarerilu suliffeqarfimmit qanoq suniuteqassanersut. Iliuuseqarniarneq nalinerneqarpat suliffeqar-fimmit iluaqsiissasoq, taava soorunalimi tunngavissaqarluopoq suliffeqarfipu iluani aaqqissutissatut isummiussat atuutuussan-gortissallugit.

Suliffeqarfimmi mikisumi taaneqartutut iliorsinnaaneq annikitsun-guuvooq, tamanna allaffisornerinnakkulluunniit aaqqinnae-qarsinnaammat. Suliffeqarfimmili anginerusumi allaffisornikkut ingerlatsinerit sulusunik oqaloqatigiinninnernik malitseqartinne-qartariaqarsinnaassapput, soorluli aamma suliffeqarfik pillugu misissuistsinerit (APV) imal. sulusunik oqaloqatiginninnerit er-numassutigisinaasanik ilisimasaqalersitsisinaasut. Illassi-tut aamma ingerlanneqarsinnaapput atuisartut/sullissat akornani mississuinernik aammalu pilersuisut akornanni toqqakkanik oqaloqatiginninnernik. Suliffeqarfik nittartagaqarpat intranet-eqarluni luluunniit, atuisunit qisuariaeateqarluni atorneqarsinnaasun-ik, taava pissusissamisoorpooq allanneqarsimasut misissussallu-git takujumallugit taakku aaqtitalugit immikkut maluginiarnia-gassaqarnersoq. Suliffeqarfipu pilersuisuni pingaernerit misissuif-figisinaavai tunisassiaasut sullississutaallu suminngaanneerner-sut paasiniarlugit, aammalu misissorlugu taakku niueqatigisatut ilisarisimalluagarinerlugit paassiumallugu taakku piginnaatitaaffi-nut sammisutigut akisussaassuseqartumik siginnittaaseqarnersut imal. misissorneqarsinnaalluni naammaginartumik ingerlatsin-

ngippata taakku qanoq taarserneqarsinnaanersut aammalu paa-siniarlugi pilersuismik isumaqatigiissuteqarnermi akisussaassu-seqartumik ingerlatsinissamik ilanngussisoqarsimanersoq.

Kiisalu suliffeqarfipu pilersissinnaavaa, nukitorsaavigalugilluun-niit illup iluani avataaniilluunniit maalaarsinnaanermut saaffgin-nissinnaanermullu ingerlatseriaatsit assigiingitsut. FN-imit ma-leruagassiani inassutigineqarpoq suliffeqarfittit pilersitsissasut, inunnut suliffeqarfipu ingerlatseriaasianik naapertuutinngitsumik misigisimasunut allaffigineqarsinnaasumik, taamallu tuaaneqar-lutik maalaaruteqarfisinaasaannik, aaqqiviigininssinnaanermut aqquissiuussissutaasinnaasumik, tamanna aningaasaanik malit-seqanngikkaluarpalluunniit.

Suliffeqarfittit tamatiguunngikkaluartoq maalaarutinik allatulluun-niit imaqaartunik ingerlatsiviusinnaasunik aaqqissuussisimasar-put. Tamakku tassaasinnaapput sulinermi atukkanut tunngasut, postkassi maalarutinik nersorinnissutinilluunniit allaffigineqarsin-naasoq, email-adressi imal. tamanut ammasumik attaveqaatitut atorneqarsinnaasut.

Taaneqartut arlaat imal. taakku iluini aqquissat arlaqartut atora-luaraanniluunniit pingartaatuvoq saaffissatut periarfissat atuisu-nit tatigineqarsinnaanissaat, taamallu saaffiginnissutit tamanit ataqqineqarlutik pineqarnissaat, maalaarutilu akineqartarnissaat, kiisalu suliffeqarfimmit maalaarutit pitsaunerusumik ingerlatsini-nermut saqitsaatissatut atorneqartarnissaat. Taaneqartut takuti-gajuttarpaat suni navialiffissaqarsinnaasoq taamaattumillu anner-tuumik ajornartorsiutit pinngitsortinniarnissaant sakkutut atorneqarsinnaalluarlutik.

Navialissutaasinnaasunik nalilersuinermi suleriaatsitut atussallu-gu pitsaasuuvooq navialiffiussinnaanerpaaat akornanni naleqartitari-sanik ilanngussuisarnissaq taakku aallarniutaasumik equmati-silfersitsisinaammata kingusinnerusukkut allanik misissuinissa-nut. Aamma qinerneqarsinnaavoq nutaanik tunisaassiuernernut sullississuteqarnialernernullu atatillugu inerisaatinnani navialissu-taasinnaasunik naliersueqqaartarnissaq. Aamma tamanna inger-lanneqarsinnaavoq suliffeqarfik nutaanut aningaasaliinissamik eqqaarsaateqalertillugu, pisiassanik eqqarsartillugu imal. suleri-aasisanik nutaaliorinarneq eqqarsaatigineqartillugu imal. niue-qatissanik nutaanik aallartitsisooqassatigullugu.

Navialissutaasinnaasunut pingartauteqartunut tamanut atatillugu maluginiarneqartassaaq sammivinnut pisussanut atatillugu qanoq iliornissamut maleruagassani tikkuussissuteqarnersoq, kina pineqartumut akisussaasusoq, suliffeqarfimmi attaveqarsinnaas-nermut aaqqissuinerit qanoq ittuunersut kikkullu aaliangiiniarne-ri allanguinissanilu peqataatinneqassasut takuneqarsinnaasun-gorlugit.

Aamma pitsaasuuvooq nalinerneqarpat, navialiffiussinnaasutut ataa-siakkaat suliffeqarfipu niuerermik ingerlatsisinnaneranut suni-uteqarsinnaasut. Niueriaassisatut aaliangiunneqartumi imal. si-unnerflusuni piginnaatitaanermut innariisinnasunik navialiffissa-qarpa? Soorlu suliffeqarfik assersuutigalugu sinneqartoouteqar-nissaq angujumallugu pilersauteqarpat, aallaavigalugit atorlu-aaneq aningaasartutitigullu apparsaaneq, taava taaneqartutut iliorniarneri sulusut piginnaatitaaffinik innariisinnasaneq, qaffas-innerusumik navialissutaasinnaalissaq, taamaattumillu suliffeqarfik pinngitsaaliuimalluni immikkut iliuusissanik eqqarsartariaqas-salluni.

ALLORIARNEQ 3 Pingaarnersiuilluni tulleriaarineq

Suliffeqarfiup navialisinnanera nalilersorneqareerpat, taava aaliangiunneqassaaq, naviallissutaasinnaasut akornanni suut pingaarnertut inissinneqassanersut.

Sunnerneqarsinnaaneq ulorianartorsiorfiuppat aaqqinneqgarsinnaangitsumik, inuit timikkut tarnikkullu ulorianartorsiutigisinnasaannik imal. sunniutissat amerlasuunik eqquissappata, taava tamakku naviallissutaasinnaasutut annertutut isigineqassapput, sallitillugit iliuuseqarfinginiagassanngortillugit.

Aamma immikkoortut tamaasa suliffeqarfiup ingerlatsineranut sulineranullu naviallissutaasinnaasut sunniutaasa pingaaruoteqarsinnaanerat nalilersorneqarsinnaavoq. Piginnaatitaaffiit innarler-sinnaanerinut navialisinnaanermik naliliinerit qaffakkiartortillugit, taakkuninnga sallititsinissaq pisariaqtinnejqariartussaaq. Im-mikkoortut isumagineqannginnerat suliffeqarfiup navialisinnaane-ranut gaffassaataajartortillugit, taava tamanna aamma aallaavi-usinnaavoq immikkoortut iliuuseqarfingineqarnissaasa qaffakkiartotinnejqarnissaannut. Pingaarnersiuilluni tulleriaarineq suliffe-qarfimmi aqutsisut suliassarivaat, taakkulu aamma aaliangigas-sarivaat, suut nukiit periarfissallu iliuuseqarnissamut atorniarner-lugit.

Pingaassusililineq tunngavigalugu iliuuseqarnissamik tulleriaarieq pigaluartoq, pingaartuuvoq puigorneqassanngimmata aamma naviallissutaasinnaasut, sallerpaajutinneqanngikkaluartut isi-giurnissaat. Soorluttaaq naviallissutaasinnaasut akuliksumik nalilersortuarnissaat. Naviallissutaasinnaasut suliffeqarfinni mikisuni allanngujaatsuunerupput akunnattumilli angissusillit akornanni annerusunilu piffissap ingerlanerani allangorarsinnaasullutik.

ALLORIARNEQ 4 Ingerlanniakkanik pilersaarutit

Iliuuseqarnissanut tulleriaarinissamik pilersaarutorneq aaliangi-unneqareerpat, taava piffissangorpoq ingerlanniakkanik pilersaarutorneq, aaqqissorlugit naviallissutaasinnaasut assigiinngitsut qanoq suliarineqarnissaat. Pilersaarutini ersissaaq, kina akisussaatinneqassasoq, kikkut aaqqiissutissarsiornermi peqata-tinneqassasut aammalu suliffeqarfiup iluani kikkunnit naviallis-tutaasunut tunngasut aaliangiiffigineqartassasut. Pilersaarutorneq ataasiakkaani inassutiginarpooq suliarineqassasut aaliangerneqar-lutillu iliuuseqarnermut atallugu uuttortaataasinnaasut atorumini-nartut pitsaussisssaat amerlassusissallu, taamaattut atorlugit qanoq nikikkiartorneq takusinnaajumallugu. Tassani nalingin-naasumik atorneqarsinnaapput ingerlatseriaatsit atuutereersut aammalu uuttortaatinik pilersitsiinarnermi suleriaatsit pioer-erst. Assersuutigalugu tamakku tassaasinnaapput suliffeqarfim-mik naammigisimaarininnermik misissuinerit, ajutoornernik nalunaarusersuineq, atuisartut akornanni misissuinerit, nappar-simasarnernik nalunaarsuinerit, eqqartuussivikkoortitsisimaneerit, maalaartarfitsigoortitsisimaneerillu, tunisassiaatinik uninngasuute-qarneq, pilersuisunut isumaqatigiissusiaasimasut imarisaat, isu-maqatigiissutaasimasut atorunnaarsiissimasat il..il..

Pisussatut pilersaarutorneq soorlu ilaasinnaapput maleruarniakka-nik suliariinnineq nutarterinerluunniit, inuit piginnaatitaaffiit pillu-git sulisunik sungiusaaneq piginnaatitaaffiit sullisanik oqaloqate-qarneri, piginnaatitaaffiit sutut nalinginnaasutut eqqarsartaatsi-mut inissinniassamata taamallu aamma naviallifiisinnasunut pinngitscoortsiniutaalersinnaaniassammata; allatut tuniniaaniar-luni imminut nittarsaassineq ilusilfersorneqarsinnaavoq imal. suli-llisanut tunngasut allanngortiternerinik imaqarsinnaalluni il..il.. Pilersaarutorneq alla tassaasinnaavoq sunniuteqarluartumik su-leriaassisiorneq isumagisinnajumallugit illup iluani avataaniillu suliffeqarfiup sunniinera pillugu maalaarutit.

Isumaginninneq ilaatigut ingerlanneqarsinnaavoq sulisoqarner-mut immikkoortortaqarfik aqqtigalugu, IT-lerisut aqqtigalugit imal. ingerlanneqarsinnaalluni pisiniartartut malussarsinnaassu-siat aallaavigalugit ingerlanneqartut suut naviallissutaasinnaa-nerinik takussutissiisinnasut aammalu suliffeqarfiup iluani kikkut aaqqissuussaanermi ilisisimatinnejqartariaqartut qanorlu taaku aaqqiiniartariaqartut ilanngullugit. Suliffeqarfinni mikisuni ataqa-tigiissaarinikkut aaqqiissinnaaneq pisariunngitsuarlsrusinnaavoq suliffeqarfinnilu annerusuni tamanna pisariusinnaalluni.

Nalinginnaasumik suliffeqarfiit sinaakkusiusaanni piginnaatitaaf-fiit toqqaannartumik toqqaannanngitsumilluunniit eqqarsaatigine-qareertarput imaluunniit suliffeqarfiup soorlu nungusaataanngin-nissamut atallugu takorluugaani ilaatinneqareertarlutik. Tamanna suliareqqinniarneqarsinnaavoq imal. sinaakkusiaareersut aal-laavigalugit annertusarneqarsinnaalluni imal. immikkullarissu-mik inuit piginnaatitaaffiit ilusilfersorneqarsinnaallutik. Suliffeqar-finnulli mikinerusunut siulleq taasaq aaqqiissutigissallugu iluaqu-tasinnaasoq.

ALLORIARNEQ 5 Pilersaarutinik malersueqqilluni nangtsiineq, uppernarsaasiineq aammalu suaarutiginninneq

Pingaartuuvoq uppernarsaasersussallugit suut aallartinneqarsi-masut aammalu naatsorsuutiginninneq qaugu siunnerfiit angu-neqassasut, taamatut tunuliaqtsiinikkut nalilersorsinnaajumallu-git suliniutiit allanngortittariaqarnersut. Uuttusiussat aallaaviga-lugit siuariatornerup takutissavai suliffeqarfiup aqutsisuisa suut akuttunngitsumik nalilersuiffigisassaneraat.

Suliffeqarfiit minnerpaat aamma iluaqtigisinnavaat suliniutimin-nik nalunaarsuillutik uppernarsaasersuinertik. Tamanna aqutsi-nermut tunngavallaangilaq taamatuummi ittuni aqutsisoq aamma pisussatut pilersaarutorneq assigiinngitsunut akisussaasusu-samat. Tamannali iluaqutaasinnaavoq ingerlanneqartut, soorlu as-sersuutigalugu, taarsigassarsisitsunut sillimmasiisarfinnullu uppernarsaasiissammata, suliffeqarfik naviallissutaasinnaasut nakkutigalugillu aquissinnaallugillu ingerlatsisoq, soorluli aamma passissutissat taaneqartutut ittut tunisassiaasunik sullississut-illuunniit neqeroorutigineqartut eqqarsaatigalugit pisisartunit soqtiginartinneqarsinnaammata.





Aamma suliffeqarfitt annerusut naatsorsuutigineqarput inuiaqatiit sinnerinut ingerlaavartumik attaveqartartuunissaat. Pingartuuvok suliffeqarfiup siusissukkut aaliangiussinissaa, qanoq avammutt attaveqartarniarnerluni, kikkunnut aammalu suut pilugit. Attaveqarneq allagarsornerinnakkut ingerlasariaqanngilaq. Nittartagarmi atorlugu tusagassiisarneq akuliunneqarsinnaalluarpoq soqutigisaqaqtigisanik susassaqartunik ataatsimeeqateqarnernut. Unammiugassanut atatillugu ammasuuneq suliffeqarfiup tatinassusianut tamatigut annertusaataasartussaavoq.

ALLORIARNEQ 6 Navialissutaasinnaasut akuttunngitsumik nalilersortarlugit

Suliffeqarfik avatangiisaalu allanngorartuartuupput. Inuit pigin-naatitaaffii aallaavigigaanni tamatuma pisariaqartilerpaa suliffe-

qarfiup navialiffiusinnaasunik akuttunngitsumik nalilersuisarnisiaa. Pissutsimmi imatut allanngorsinnaammata ingerlatsivit ilaat allat salliuittariaqalersinnaallugit. Suliffeqarfik unammiugassarta-qartumik imaluunniit periarfissanik pilersitsissutaasinnaasunik nutaanik suleqateqalersimava? Assersuutigalugu soorlu tamanna pisinnaavoq nutaanik allaanerusunik sulisoqalersimagaanni, nutaanik tuniniaanissaq ilusilerniraanni imal. nutaanik pilersuisortaarnialeraanni. Taava imaassinjaavoq siusinnerusukkut navialiffiusinnaasutut appasissumiititat qaffasinnerusumut inissinnissaat pisariaqalersinnaasoq. Suliffeqarfiup inuiaqatigiinni akisussaaqataaneranut ilaattilugu inuit piginnaatitaaffiinik akuliussuineq niker-rartarluni ingerlajuartuuvooq, suliffeqarfiup ineriertornera ilutigalugu annertusiartuaartinnejartussaalluni

Suliffeqarfiup inuit piginnaatitaaffiinik suliaqarnerani aannertunerusumik paasiniaffiusinnaasut:

- Suliffeqarfinni mikisuni akunnattunilu inuit piginnaatitaaffiinik sammisqarnissamut ilitsersuusiaq, Europa Komission-imit suliarineqarnikoq: Introductory guide to human rights for SMEs: http://ec.europa.eu/growth/industry/corporate-social-responsibility/in-practice/index_en.htm. Tassani aamma assersuusiat tallimat, Europami suliffeqarfinit inuit pigin-naatitaaffiinik suliaqartunit tunngaveqarpooq, ilitsersummullu ilangunneqarlutik mikisunit akunnattunillu aallaaveqartut.
- UN Guiding Principles on Human Rights: www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf
- The Corporate Responsibility to Respect Human Rights – An Interpretive Guide: www.ohchr.org/Documents/Issues/Business/RtRInterpretativeGuide.pdf
- FN-ip inuussutissarsiornemut inuillu piginnaatitaaffiinut sammisunik maleruagassiai nunarsuaq tamakkerlugu atugassianut ilaasussanngortinneqarsimapput, assersuutigalugit soorlu makkunani takuneqarsinnaasut:
- OECD Guidelines on Multinational Enterprises (2011): www.oecd.org/corporate/mne/
- ISO 26000 Guidance Standard on Social Responsibility (2011): www.iso.org/iso/home/standards/iso26000.htm

Susassaqarfiit suliffeqarfiiup Kalaallit Nunaanni ittup inuit piginnaatitaaffiinut atatillugu sunniuteqarfigisinnasai

SULISORISAT ATORFEQARTITAT	TUNISASSIAQ/ SULLISSISSUT	PIERSUISOOQ	INUIAQATIGIIT, SULLISSAT NIUEQATIGISALLU
<ul style="list-style-type: none"> Atortorissaarutit elektroniskiusut qanoq pingaaruteqarpat sulusunik nakkutigin-nissinnaanermut. Taamatut iliornissaq malittarisasaqarpa? Suliffeqarfik sulisut ammasumik avammutt attaveqaa-tinik atuisinnaanerannut sinaakkusiorismava? Suliffiup avatangiiserisaasta timimut tarnimullu sunni-teqarsinnaaneri pillugit aaq-qissugaasumik ingerlatsi-soarpa? Sulisunut ilitsersuu-siat nutartigaappat sulisut piginnaatitaaffimminnik pisussaaffimminnilu takun-nissinnaasunngorlugit? Siammasissuseqarnissamut suaassuseq aqutsisoqar-nerlu eqqarsaatigalugit aporfissiisunik akoqarpa? Oqaatsitigut sulisup ineriat-torsinnaaneranut naallii-sutaasinnaasunik ajornar-torsiuteqarpa aamma suliat naam-maginartumik naam-massisinnaajumallugit paassissutissatut pisaria-qartinneqartut iserfigine-qarsinnaappat? Maalaarfissaqarpa sulisut tatiqisinaasaannik? 	<ul style="list-style-type: none"> Suliffeqarfik tuni-sassiaaluuniit al-lanit pinngitsoorne-qarsinnaangitsut ittuuppat, pine-qartut namminneq ingerlanissaanutt? Suleffqarfiiup innaarlutilinnut piginnaatitaaffiit eqqarsaatigisima-vai aamma sullis-sissutinut/tunis-sianut atatillugu? Suliffeqarfiiup meeqqat inuu-suttulu (allallu inuiqaqtigiinni sanngiinnerusutut inisisimasut) piginnaatitaaffiit eqqarsaatigisima-vai tunisassiami/ sullississutimi atorneqarnissaat pissarsiarineqarsin-naanerinllu atatillugu? 	<ul style="list-style-type: none"> Suliffeqarfiiup nunatta avataanit pilersuisuni ilisima-saqarfigilluarpai? Suliffeqarfiiup ilisi-mavai kikkut sullis-sissutinik isuma-ginnituunersut? (tassani tassaane-rusarput eqqiasut) aammalu lisimavai sulisusut atugas-sarisaat qanoq ittuunersut? Suliffeqarfik us-sassaarinerminut atatillugu piuma-saqartarpa inuit piginnaatitaaffiisa ataqqineqarnis-saannik aammalu illuunnaasiortumik saqqummiussin-ginnissamik? 	<ul style="list-style-type: none"> Suliffeqarfiiup sullissat niueqatigisallu tu-ngaannut IT-qarnikkut isumannaallaanera naammappa? Suliffeqarfik kikkut tamarmik aqquaarta-gaanni assiliivit atorlugit nakkutilliisse-qpaa aammalu immiunneqartut susassa-qluunnartunut taamaallaat ingerlaqqissi-naanerat isumannaarsimavaa? Suliffeqarfik tunisassiani sullississutinilu pillugit atoruminartunik siammassisumillu paassisutissanik ilisimatitsissutinillu takun-nissinnaanermut periarfissiiva? Suliffeqarfiiup isumannaarsi-mavaa sullissat atuisullu pillugit nalunaarsukkat (sorlu nittakkanittut allanulluunniit attaveqarnermut atatillugu) pineqartut ilisimateeqqaarlugit akuerseeqqaarlugillu aatsaat ingerlateeqqin-neqarsinnaammata. Sulifissarsiorsinnaanermut periarfissaqarti-taanermullu atatillugu innarluutilinnut apor-fissanik peqarpa? Suliffeqarfiiup nunap inoqqaavisa piniarner-mik aalisarnermillu inuuniuteqarsinnaanerat, immikkut ilisimasaat, oqaatsinik atuinerat imal. ilinniarsinnaanermut suliersinnaaner-mullu periarfissaat sunnersinnaaval? Suliffeqarfiiup sunniuteqarfigisinnavaai inuu-sinnaaneq, peqqissuseq aammalu sumiiffigi-sami peqqissumik avatangiiseqarneq soorlu isumannaallaanerup peqqissaartuunngitsumik assartuussinikkut? Suliffeqarfik piginnaatitaaffinnik illikartitsip-pat, taava sumiiffigisami inuiqaqtigiit, sullin-neqartut niueqatigisallu periarfissaqartine-qarpat tutsuiginartumut maalaaruteqarsinna-anissamut?

